

กฎหมายเปิดเผยส่วนผสมในบุหรี่ ตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 มาตรา 11

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งซึ่งมีการเริ่มต้นวางมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการบริโภคยาสูบมานาน ตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่ จากควันบุหรี่ และพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบนั้นมีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 แล้ว แต่พระราชบัญญัติดังกล่าวว่าจะมีการบังคับใช้กันอย่างสมบูรณ์นั้นก็อาศัยระยะเวลาที่ยาวนาน เช่น พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบในมาตรา 11 และ 12 นั้นเพิ่งจะมีการบังคับใช้ในเดือนกุมภาพันธ์ และพฤศจิกายน พ.ศ. 2541 ตามลำดับ

กฎหมายมาตรา 11 มีเนื้อหาสาระให้ผลิตภัณฑ์ยาสูบมีส่วนผสมบางอย่างตามมาตรฐานที่กำหนด และให้ผู้ผลิต หรือนำเข้าแจ้งรายการส่วนประกอบของบุหรี่ต่อกระทรวงสาธารณสุขด้วย และมาตรา 12 มีเนื้อหาสาระให้บริษัทผู้ผลิตหรือนำเข้าบุหรี่ แสดงฉลากที่ซองบุหรี่ที่ตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข ดังนั้นทางกระทรวงผู้รับผิดชอบคือกระทรวงสาธารณสุขจึงต้องออกกฎกระทรวงเพื่อมารองรับพระราชบัญญัตินี้ให้สามารถมีผลบังคับใช้ได้ต่อไป ซึ่งในครั้งนี้อาศัยระยะเวลาถึง 6 ปี

แม้ว่าในปัจจุบันนี้ทางบริษัทบุหรี่จะแจ้งส่วนผสมต่อกระทรวงสาธารณสุขแล้ว และก็มีฉลากคำเตือนสีดำติดอยู่ที่ซองบุหรี่ แต่ก็ยังไม่มีการเปิดเผยให้คนทั่วไปทราบถึงส่วนประกอบ และปริมาณของสารต่าง ๆ ที่มีอยู่ในบุหรี่ทั้งที่เป็นส่วนประกอบหลัก อันได้แก่ ทาร์ นิโคติน และคาร์บอนมอนนอกไซด์ และสารปรุงแต่งกลิ่นรส ทั้งๆ ที่ประเทศที่มีกฎหมายอย่างเดียวกันนี้ คือแคนาดาให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขเผยแพร่ส่วนประกอบนี้ได้เพื่อประโยชน์ของสาธารณะ และปัจจุบันนี้ข้างซองของบุหรี่ที่ขายในแคนาดาก็ระบุถึงส่วนผสมทั้งส่วนประกอบหลักและสารปรุงแต่งกลิ่นรสให้ผู้ซื้อและบุคคลทั่วไปได้ทราบส่วนประกอบว่ามีส่วนผสมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพหรือไม่ อย่างไรบ้าง

แต่สำหรับประเทศไทยนั้นกว่ารัฐบาลจะออกกฎกระทรวงเพื่อให้บริษัทบุหรี่แจ้งส่วนประกอบที่มีในบุหรี่ได้ แม้จะเพียงแจ้งต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขเท่านั้นไม่ถึงกับเปิดเผยต่อสาธารณชน ก็ต้องอาศัยระยะเวลาถึง 6 ปี คือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2541 การที่ต้องใช้ระยะเวลานานขนาดนี้เป็นเพราะการเคลื่อนไหวของกลุ่มบริษัทบุหรี่ ที่ไม่ต้องการให้กฎกระทรวงฉบับนี้ผ่าน โดยอ้างถึงความลับทางการค้า การละเมิดกฎหมายลิขสิทธิ์ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ช่วงระยะเวลาที่มากกว่า 6 ปี มีการเคลื่อนไหวมากมายที่ทั้งขัดขวางและสนับสนุนกฎหมายมาตรา 11 ที่ให้เปิดเผยส่วนประกอบของบุหรี่ โดยเริ่มตั้งแต่

วันที่ 21 กรกฎาคม 2535 นายจูเลียน สปินด์เลอร์ เจ้าของบริษัทสปินด์เลอร์ แอนด์ แอสโซซิเอตส์ ซึ่งเป็นบริษัทประชาสัมพันธ์ที่บริษัทบุหรี่จ้างไว้เพื่อกระจายข่าวต่อผู้กับกลุ่มผู้ต่อต้านการไม่สูบบุหรี่ ได้นำตัวแทนบริษัทบุหรี่ต่างประเทศ 6 บริษัท ได้แก่ บริษัทบริติชอเมริกันทอแบคโค บริษัทเจแปนทอแบคโคอินเตอร์เนชันแนล บริษัทอาร์เจ เรโนลด์ บริษัทบราวน์วิลเลียมสันฟาร์อีสต์ บริษัทฟิลลิป มอริสไทยแลนด์ และบริษัทรอกแมนส์ ออฟ พอลมอล เข้าพบนางสาวลักขณา เต็มศิริกุลชัย หัวหน้าสำนักงานควบคุมการบริโภคยาสูบ โดยอ้างว่าจะเข้าพบเพื่อเสนอตัวให้ความช่วยเหลือในการรณรงค์ไม่ส่งเสริมให้เยาวชนอายุต่ำกว่า 18 สูบบุหรี่ แต่เมื่อออกมาได้มีการให้ข่าวโจมตีว่านางสาวลักขณาไม่ให้ข้อมูล และหมกเม็ดรายละเอียดของมาตรา 11 และ 12 ไว้ ไม่เปิดโอกาสให้ทางบริษัทหรือตามนโยบาย “โปร่งใส” ของรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน และเชื่อว่ามาตราดังกล่าวเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา และมีระเบียบที่แตกต่างในแต่ละประเทศ จึงควรให้บริษัทบุหรี่ต่างประเทศเข้าร่วมหารือด้วยก่อนจะออกกฎกระทรวง

วันที่ 27 กรกฎาคม นายแพทย์ไพโรจน์ ینگานนท์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขได้ให้สัมภาษณ์ว่าบริษัทบุหรี่ข้ามชาติวิตกกังวลเกินกว่าเหตุว่าจะสูญเสียความลับทางการค้า หรือสูตรลับของบุหรี่แต่ละยี่ห้อ เพราะทางกระทรวงต้องการทราบแต่ส่วนประกอบสำคัญ ไม่ได้ต้องการสูตรลับ โดยจะให้แจ้งส่วนประกอบโดยแยกออกเป็นสารประกอบในใบยา และส่วนของสารปรุงแต่ง โดยกฎหมายใหม่จะเน้นให้แจ่มแจ้งในส่วนของสารปรุงแต่ง ในอนาคตหากมีการตรวจสอบว่าสารใดเป็นอันตราย ผู้บริโภคก็จะได้ทราบว่าสารนั้นอยู่ในยาสูบยี่ห้อใด

ในวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2535 ตัวแทนบริษัทบุหรี่ข้ามชาติทั้ง 6 ขอเข้าพบนายแพทย์ไพโรจน์ ینگานนท์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เพื่อสอบถามเกี่ยวกับกฎกระทรวงที่จะบังคับให้มีการแจ้งส่วนประกอบ สารปรุงแต่งในบุหรี่ ซึ่งก่อนหน้านี้ตัวแทนทั้ง 6 บริษัทได้ทำหนังสือร้องเรียนไปยังนายเกษม สุวรรณกุล รองนายกรัฐมนตรี เพราะไม่เห็นด้วยเรื่องกฎกระทรวงดังกล่าว แต่อันที่จริงบริษัทได้เคลื่อนไหวตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 โดยเข้าพบนายบุญพันธ์ ไขว้ดวงะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขสมัยนั้น ก่อนที่พระราชบัญญัติจะออกมา

เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของบริษัทบุหรี่นี้ นายแพทย์หทัย ชิตานนท์ ประธานคณะกรรมการร่างกฎกระทรวง ว่าด้วย พ.ร.บ.ควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ยาสูบ กล่าวว่ากลุ่มพ่อค้าเหล่านี้มีความวิตกกังวลว่ากฎกระทรวงจะไปปิดกั้นตลาดบุหรี่ และพยายามไม่ให้ออกกฎกระทรวง

ในวันเดียวกันนี้ นายเสรี ปานสุวรรณ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร โรงงานยาสูบ ได้ให้สัมภาษณ์ว่าไม่อยากบอกส่วนผสมบุหรี่ของตนและไม่แน่ใจว่าทางผู้ผลิตเอกชนอยากจะทำอะไร โดยกล่าวว่า “เพราะเป็นความลับในการผลิตสินค้า” แต่โรงงานยาสูบเป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจจึงต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และได้

แสดงความคิดเห็นส่วนตัวว่าไม่สนับสนุนนโยบายนี้ เพราะอาจทำให้บริษัทบุหรี่ต่างชาติถอนสินค้าออกจากตลาด และมีปัญหาบุหรี่เถื่อนมากขึ้นเหมือนที่ประเทศแคนาดา ซึ่งทำให้รัฐบาลขาดรายได้ที่ควรได้จากภาษี

วันที่ 21 สิงหาคม ภายหลังจากการพูดคุยระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขกับตัวแทนบริษัทบุหรี่ 6 บริษัท รัฐมนตรีว่าการฯ ก็กล่าวยืนยันว่าจะออกกฎกระทรวงให้บริษัทแจกแจงส่วนประกอบของบุหรี่เพื่อคุ้มครองสุขภาพของคนไทย และกล่าวว่าไม่ได้ต้องการรายละเอียดมากมายต้องการเพียงส่วนประกอบเท่านั้น และเปรียบเทียบกับกฎหมายแคนาดาว่าต้องการรายละเอียดมากกว่ากฎหมายไทยเสียอีก และกล่าวว่าจะมีการพูดคุยกับบริษัทบุหรี่อีกครั้งในวันที่ 28 สิงหาคม

วันที่ 23 สิงหาคม นายแพทย์ไพโรจน์ ینگสานนท์ เปิดเผยผลการพูดคุยกับตัวแทนบริษัทบุหรี่ต่างประเทศ ในวันที่ 20 สิงหาคม ว่ายังไม่สามารถตกลงกันได้ เพราะทางบริษัทบุหรี่ไม่ต้องการแจ้งส่วนประกอบของบุหรี่แต่ละประเภท แต่ต้องการแจ้งเป็นรายบริษัทแทน โดยผู้นำเข้าอ้างว่ากลัวว่าจะมีการลอกเลียนทรัพย์สินทางปัญญา หากเปิดเผยส่วนประกอบแต่ละยี่ห้อออกไป

วันที่ 25 สิงหาคม ศ.น.พ.ประกิต วาทีสาธกกิจ เลขาธิการโครงการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ในฐานะกรรมการร่างกฎกระทรวงให้สัมภาษณ์ว่าการที่ผู้ผลิตบุหรี่นอกพยายามไม่ให้กฎกระทรวงข้อนี้ออกมา อาจเป็นเพราะกลัวว่าเมื่อเปิดเผยส่วนผสมทั้งหมด ผู้บริโภคที่เจ็บป่วยเพราะสารปรุงแต่งในบุหรี่จะฟ้องเรียกค่าเสียหาย ส่วนที่แคนาดาบังคับให้มีการเปิดเผยส่วนผสม รวมทั้งปริมาณด้วย ซึ่งทำให้ผู้ผลิตรายใหญ่ของโลก คือ ฟิลลิป มอริส ยกเลิกการขายบุหรี่มาร์ลโบโรในแคนาดาเพื่อจะได้ไม่ต้องเปิดเผยส่วนผสม อาจเนื่องมาจากกลัวถูกฟ้องจากผู้เจ็บป่วยด้วยสารปรุงแต่งโดยเฉพาะผู้บริโภคในอเมริกา และกล่าวว่าคณะกรรมการร่างกฎกระทรวงยังยืนยันให้มีการแจ้งส่วนผสมของบุหรี่ แม้ว่าผู้ค้าจะกำลังวิ่งเต้นและแทรกแซงรัฐมนตรีในรัฐบาลนี้หลายคน และก็ไม่ควรกลัวว่ารัฐบาลสหรัฐฯจะกดดันไทย เพราะบุหรี่เป็นสินค้าอันตรายต่อสุขภาพที่สหรัฐฯจะมากดดันไม่ได้

วันที่ 29 สิงหาคม ผู้นำเข้าบุหรี่นอกให้สัมภาษณ์ว่าหากมาตรการให้แจ้งส่วนผสมของบุหรี่มีผลบังคับใช้ ผู้นำเข้าอาจต้องเปลี่ยนสูตรบุหรี่ที่นำเข้า อาจหันไปใช้สูตรทั่วไปที่เป็นที่รู้จักกันดีมาปรุงแต่งแต่ใช้ยี่ห้อเดิมหรือยกเลิกการนำเข้า อย่างไรก็ตามบางบริษัทที่คาดว่าจะแจ้งให้บริษัทแม่ร้องเรียนรัฐบาลของตน เพื่อให้มาเจรจากับรัฐบาลไทยให้ผ่อนปรนมาตรการนี้เพราะถือว่ารัฐบาลไทยละเมิดสิทธิการค้าเสรีที่รับปากเอาไว้ในตอนแรก

วันที่ 29 สิงหาคม เวลา 14.00 น. ผู้นำเข้าบุหรี่นอกจำนวน 6 บริษัทได้เข้าพบนายไพโรจน์ ینگสานนท์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เป็นครั้งที่ 3 ผลจากการเข้าพบครั้งนี้ทำให้ทางกระทรวงมีการผ่อนปรนมาตรการ โดยผู้นำเข้าอาจแจ้งสารที่ใช้ในบุหรี่ร่วมกันทั้งบริษัทได้ ซึ่งก็เป็นเพียงการแจ้งไปยังกระทรวงเท่านั้น

ไม่ได้พูดถึงการตีพิมพ์ส่วนผสมลงบนหีบห่อ และทางบริษัทยังมีการต่อรองการแจ้งสารปรุงแต่งรสให้เป็นรายการเดียวกันหมดทุกบริษัท ซึ่งถือว่าไม่มีประโยชน์ในการคุ้มครองผู้บริโภค

ต่อจากนั้นข่าวคราวเกี่ยวกับกฎกระทรวงนี้ก็เงียบหายไป จนกระทั่งเปลี่ยนรัฐบาลใหม่ก็ยังไม่มีความคืบหน้า มีเพียงหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับสุขภาพและควบคุมการบริโภคยาสูบเท่านั้นที่ออกมาแสดงเจตนา รมยว่าต้องการให้มีการเปิดเผยส่วนประกอบของบุหรี่ยุคใหม่ และออกมาเปิดเผยพฤติกรรมของบริษัทบุหรี่ยุคใหม่

ในวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2536 นายแพทย์หทัย ชิตานนท์ ได้ออกมาให้สัมภาษณ์ว่าบริษัทบุหรี่ยุคใหม่ยังคงวิ่งเต้นหาทางให้พระราชบัญญัติควบคุมการบริโภคยาสูบ ปี 2535 มีความเข้มงวดน้อยลง ด้วยการขอให้คำเตือนบนซองบุหรี่ยุคใหม่มีขนาดเพียง 25% ของซองบุหรี่ยุคเก่า และให้ขอคำเตือนมีความยาวไม่เกิน 10 คำเท่านั้น โดยนายแพทย์หทัย ยังได้กล่าวอีกว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขในรัฐบาลขณะนั้นไม่ค่อยให้ความสำคัญร่วมมือกับการควบคุมการบริโภคยาสูบ

วันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2536 ผู้แทนบริษัทบุหรี่ยุคใหม่ต่างประเทศได้มีจดหมายถึงนายบุญพันธ์ แช่วัฒนะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ว่ารัฐมนตรีคนก่อนกับทางกลุ่มผู้ค้าบุหรี่ยุคใหม่เห็นตรงกันว่า การแจ้งส่วนผสมของบุหรี่ยุคใหม่เป็นรายบริษัทน่าจะเพียงพอ และขอเข้าพบรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเรื่องเงื่อนไขต่าง ๆ ของกฎกระทรวงที่ยังไม่ประกาศใช้ ในตอนท้ายจดหมายยังมีคำขอพบรัฐมนตรีคนใหม่ที่ให้ความสนใจเป็นอย่างดีเสมอมา

ในปี พ.ศ. 2537 หลังจากที่ต้องครึกที่ทำงานเกี่ยวกับการควบคุมการบริโภคยาสูบได้ออกมาย้ำเตือนจุดยืนของรัฐบาลในเรื่องที่เกี่ยวกับสุขภาพของประชาชน ก็มีความเคลื่อนไหวจากทางรัฐบาลออกมาว่ากำลังดำเนินการออกกฎกระทรวงอยู่

ในวันที่ 15 มิถุนายน 2537 แพทย์หญิงวราภรณ์ ภูมิสวัสดิ์ ผู้อำนวยการ สคย. และนายแพทย์หทัย ชิตานนท์ เลขาธิการ คบยช. ก็ได้ออกมาย้ำเตือนสังคมกันอีกครั้งหนึ่งว่าบุหรี่ยุคใหม่ทั้งจากต่างประเทศและในประเทศจะต้องบอกส่วนผสมของบุหรี่ยุคใหม่ในส่วนที่เป็นสารปรุงแต่งกลิ่นรสด้วย

วันที่ 19 กรกฎาคม 2537 นายแพทย์หทัย ชิตานนท์ ประธานสมาคมควบคุมยาสูบ ภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก กล่าวว่ายุคใหม่ของไทยยังอนุโลมให้บุหรี่ยุคใหม่ไม่ต้องแจ้งส่วนประกอบก่อนการขึ้นทะเบียนเหมือนอาหารและยา บุหรี่ยุคใหม่ที่จำหน่ายในประเทศไทยกว่า 30 ยี่ห้อ ก็ไม่ได้แจ้งส่วนประกอบ เพียงแต่แจ้งการนำเข้ากับกรมศุลกากรเท่านั้น และหากมาตรการให้บอกส่วนผสมจะมีการนำไปใช้จริง บริษัทบุหรี่ยุคใหม่ก็จะต่อรองให้บอกส่วนผสมเพียงยี่ห้อเดียว ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขต้องพิจารณาอย่างระมัดระวัง เพราะสารปรุงแต่งบางชนิดอาจมีพิษ หรือเป็นสารเสพติดรุนแรง การที่บริษัทอ้างว่าการเปิดเผยสูตรเป็นการเปิดเผยความลับทางการค้า นั้นไม่สมเหตุผล เพราะนั่นเป็นเรื่องของเทคนิคการผลิตซึ่งไทยไม่ต้องการรับทราบ

วันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2537 นายเมธา เอื้ออภิญญาสกุล นายกสสมาคมผู้ค้า - บมียาสูบ กล่าวว่าได้เจ้าพบนายแพทย์อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข เพื่อขอให้ตรวจสอบประกอบ สารปรุงแต่งในบุหรี่นำเข้า โดยเฉพาะยี่ห้อมาร์ลโบโร้ เพราะสำนักงานอาหารและยา สหรัฐ และโรงงานยาสูบไทย ระบุว่ามีการปรุงแต่ง 111 ชนิดเพื่อให้มีรสชาติกลมกล่อม และควันละเอียด นอกจากนี้ยังมีการค้นพบสารกระตุ้นที่ทำให้ใบยาสูบแห้งเร็วขึ้น ส่วนนายแพทย์หทัย ชิตานนท์ ได้ส่งจดหมายถึงประเทศในอาเซียนให้ระงับการให้การสนับสนุนของบริษัทบุหรี่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่นที่เป็นผู้สนับสนุนงานศิลปกรรมอาเซียน เพราะเป็นกลยุทธ์ทางการตลาด ส่วนบริษัทฟิลลิป มอริส ผู้ให้การสนับสนุนเรื่องนี้กล่าวว่าอยากร่วมสนับสนุนปีวัฒนธรรมไทยเท่านั้น และกล่าวถึงส่วนผสมในบุหรี่ว่าทางบริษัทแม่ไม่ได้แจ้งไว้ และการวิเคราะห์ก็ไม่สามารถทำได้เพราะไม่มีเจ้าหน้าที่ แต่หากคณะกรรมการจะพิสูจน์ก็ต้องยินยอม

วันที่ 26 สิงหาคม นายแพทย์อุดมศิลป์ ศรีแสงนาม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข กล่าวว่าการดำเนินงานออกกฎกระทรวงตาม พ.ร.บ.ควบคุมการบริโภคยาสูบ พ.ศ. 2535 กล่าวว่าการดำเนินการสำเร็จประเทศที่ส่งบุหรี่เข้าไทยจะต้องทำตาม รวมทั้งข้อตกลงตามแกตต์ด้วย แต่การตรวจนั้นต้องใช้เทคโนโลยีสูงเป็นไปได้อาจต้องส่งไปวิเคราะห์ยังต่างประเทศ

สำหรับนายอาทิตย์ อุไรรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข กล่าวว่า จะกำหนดให้บริษัทบุหรี่ทุกแห่งแจกแจงส่วนประกอบในการผลิต แต่จะใช้วิธีการละมุนละม่อมเพราะเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์มหาศาล และอาจเกิดปัญหาทางการค้ากับมหาอำนาจ

วันที่ 27 สิงหาคม มีการแต่งตั้งนายกสสมาคมผู้ค้าบมียาสูบเป็นหนึ่งในคณะกรรมการ คบยช. เพราะมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับใบยาสูบดี อนึ่งทั้งกระทรวงสาธารณสุข และ คบยช. ต้องการให้ใช้มาตรา 11 ตาม พรบ.ปี 2535 เพื่อให้ระบุส่วนผสมในบุหรี่ให้ผู้บริโภคทราบภายในปลายปี พ.ศ. 2537 นี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับบุหรี่สหรัฐ

วันที่ 28 สิงหาคม 2537 นายแพทย์อุดมศิลป์ ออกมายอมรับว่าไม่สามารถเอาผิดกับบริษัทมาร์ลโบโร้ได้ ทั้งที่มีข้อมูลจากคณะกรรมการอาหารและยาสหรัฐ เพราะขาดกำลังคน เงิน และเทคโนโลยีในการตรวจสอบวิเคราะห์บุหรี่ที่อยู่ในประเทศไทย และกฎหมายมาตรา 11 ก็ยังไม่เรียบร้อย

วันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2538 นายทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข เปิดเผยว่าได้มีการผลักดันให้นำกฎหมายมาตรา 11 ตามพรบ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบเสนอต่อคณะรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง เพื่อกำหนดเป็นกฎกระทรวงในการควบคุมชนิดและปริมาณสารเคมีอันตรายในบุหรี่ และป้องกันสารตัวใหม่เพิ่มขึ้น โดยให้แจ้งทั้งในส่วนสารพิษจากการเผาไหม้ คือ ทาร์ นิโคติน และคาร์บอนมอนนอกไซด์ และสารปรุงแต่ง ในรายการผลิตภัณฑ์แต่ละยี่ห้อ และกล่าวว่าจะมีการควบคุมมาตรฐานบุหรี่ในเรื่องของเชื้อรา ความชื้น และปริมาณยาฆ่าแมลงในใบยาสูบ แต่ไม่ได้หมายความว่า จะรับรองว่าบุหรี่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัย

ภัย และกล่าวว่าขณะนี้ได้มีการศึกษากันว่ารายได้จากภาษีบุหรี่ คຸ້ມกับความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันเกิดจากโรคที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่หรือไม่

วันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2538 นายทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข กล่าวว่าร่างกฎกระทรวงมาตรา 11 ใกล้เสร็จสมบูรณ์แล้ว จะนำเสนอที่ประชุมคณะรัฐมนตรีได้เร็ว ๆ นี้ ส่วนนายแพทย์ประภิต วาทีสาชกกิจ คณะอนุกรรมการร่างกฎกระทรวงก็ได้กล่าวว่า ดำเนินการด้านวิชาการเรียบร้อยแล้ว กำลังรอเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้บริษัทแจ้งส่วนประกอบเป็นรายยี่ห้อ แต่บริษัทต่างชาติขอแจ้งเป็นรายบริษัทซึ่งรัฐบาลไม่ควรยินยอม และมีรายงานจากวงการยาสูบว่าบริษัทต่างชาติคัดค้านร่างกฎกระทรวงนี้ เพราะกลัวจะพบสารพิษและถูกห้ามจำหน่าย ไม่ใช่กลัวคู่แข่งรัฐอุดหนุนแต่อย่างใด

วันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2538 เลขานุการฝ่ายเศรษฐกิจ สถานทูตอังกฤษประจำประเทศไทย ได้ทำจดหมายถึงแพทย์หญิงวราภรณ์ ภูมิสวัสดิ์ ผู้อำนวยการ สคย. เพื่อสอบถามว่ากฎกระทรวงตาม พรบ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ มาตรา 11 จะมีผลบังคับเมื่อใด และจะให้บริษัทบุหรี่แจ้งส่วนผสมเป็นรายยี่ห้อหรือไม่ และระบุว่าอาจมีปัญหาถ้าต้องแจ้งเป็นรายยี่ห้อเพราะบริษัทบุหรี่จะไม่ยอม

วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2538 ตัวแทนบริษัทบุหรี่ข้ามชาติ 4 บริษัท คือ ฟิลิป มอริส อาร์เจเรย์โนลด์ บริติชแอนด์อเมริกันโทแบคโค และเจแปนโทแบคโคอินเตอร์เนชันแนล ทำจดหมายถึงนายอาทิตย์ อุไรรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เพื่อขอเข้าพบรัฐมนตรีว่าการ ฯ และรัฐมนตรีอื่น ๆ ที่พิจารณาเรื่องนี้ โดยกล่าวว่าได้ตกลงกับนายแพทย์ไพโรจน์ ینگานนท์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขแล้วว่า จะแจ้งส่วนผสมของบริษัทแทนการแจ้งเป็นรายตรา โดยอ้างว่าการแจ้งเป็นรายยี่ห้อนั้นขัดต่อหลักการสิทธิประโยชน์ทางปัญญาอย่างรุนแรง พร้อมทั้งแสดงหลักฐานในหนังสือพิมพ์สมัยปี พ.ศ. 2535 ว่ารัฐมนตรีสมัยนั้นมีท่าทีประนีประนอมให้มีการแจ้งส่วนผสมเป็นรายบริษัทแทนได้

วันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2538 นายเสรี ปานสุวรรณ ผู้อำนวยการโรงงานยาสูบ กล่าวว่ายินดีเปิดเผยส่วนผสมในบุหรี่แต่ละประเภทต่อกระทรวงสาธารณสุข และได้เปิดเผยสูตรไปบ้างแล้ว แต่ส่วนของบริษัทต่างประเทศได้มีการร้องเรียนไปยังนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ให้ทบทวนมาตรการนี้ของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งทางกระทรวงสาธารณสุขเองแม้จะยังไม่มียุบายอย่างเป็นทางการ แต่ก็ยืนยันว่ามาตรการตรวจสอบดังกล่าวจะทำให้กระทรวงสามารถเอาผิดกับผู้ผลิตได้ และเป็นผลดีต่อผู้บริโภคอย่างยิ่ง

วันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2538 นายแพทย์หทัย ชิตานนท์ ได้พยายามชักจูงให้รัฐบาลบังคับใช้กฎหมายขอทราบสูตรผลมุนุหรีอึ้ครั้งหนึ่ง ซึ่งนายแพทย์หทัยได้เคยชักจูงรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน มาแล้ว ซึ่งขณะนั้นมีรัฐมนตรี เช่น นายไพจิตร เอื้อทวีกุล นายแพทย์ไพโรจน์ ینگานนท์ และนายอานันท์เอง สนับสนุนมาตรการดังกล่าว แต่ยังมีรัฐมนตรีบางคนกล่าวว่าต้องการศึกษากฎหมายสหรัฐก่อน คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้เลื่อนการพิจารณาออกไปก่อน นายแพทย์หทัย ยังกล่าวอีกว่าขณะนี้ทางโรงงานยาสูบไม่ขัดข้องที่

จะเปิดเผยส่วนประกอบในบุหรี่ มีเพียงบริษัทข้ามชาติที่มีปัญหา โดยอ้างว่าเป็นความลับทางการค้า นายแพทย์หทัยจึงกล่าวว่าหากบริษัทเหล่านั้นมีเจตนาดีจริงก็น่าจะเปิดเผยส่วนผสมเพื่อป้องกันผู้บริโภคจากสารพิษในบุหรี่ แต่เมื่อไม่ยินยอมรัฐบาลก็น่าจะออกกฎหมายออกมาบังคับใช้เหมือนประเทศแคนาดา โดยให้อาจนายบุหรี่ไปวิเคราะห์ที่ห้องปฏิบัติการในสหรัฐก็ได้

วันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2538 ฝ่ายเศรษฐกิจ สถานทูตอังกฤษ ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา ร่วมกันทำหนังสือถึง ผู้อำนวยการ สคย. โดยอ้างความเดิมตั้งแต่สมัยนายแพทย์ไพโรจน์ ینگสานนท์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขว่า ได้มีการตกลงกันแล้วว่าจะให้บริษัทบุหรี่ข้ามชาติแจ้งส่วนประกอบของบุหรี่บริษัทละ 1 รายการ คือไม่ต้องแยกเป็นรายยี่ห้อ

วันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2538 มีรายงานจากกระทรวงสาธารณสุขว่า ต้นเดือนพฤษภาคม คณะรัฐมนตรีจะพิจารณา มาตรา 11 โดยยืนยันให้บริษัทบุหรี่แจจแจ้งส่วนผสมเป็นรายยี่ห้อ ไม่ใช่รายบริษัทตามที่บริษัทข้ามชาติต้องการ ถึงแม้ว่าบริษัทข้ามชาติทั้ง 5 อ้างว่าได้ตกลงกับนายแพทย์ไพโรจน์ ینگสานนท์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขแล้วก็ตาม แต่เมื่อสอบถามไปยังนายแพทย์ไพโรจน์ พบว่าไม่ใช่ข้อตกลงเป็นเพียงการหารือระหว่างการร่างกฎกระทรวงเท่านั้น

วันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2538 นายแพทย์ไพบุลย์ สุริยะวงศ์ไพศาล อาจารย์ประจำศูนย์เวชศาสตร์ชุมชน โรงพยาบาลรามคำแหง เปิดเผยผลการสำรวจความคิดเห็นทางโทรศัพท์ว่า ประชาชนร้อยละ 80 เห็นด้วยกับกฎหมายให้เปิดเผยส่วนประกอบในบุหรี่ ร้อยละ 86.8 เห็นว่าควรพิมพ์ส่วนผสมลงบนซองด้วย และร้อยละ 97 เชื่อว่าในบุหรี่มีสารก่อมะเร็งหลายชนิด ซึ่งใกล้เคียงกับผลการสำรวจของประเทศแคนาดาในปี พ.ศ. 2537

วันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2538 นายทินวัฒน์ มฤตพิทักษ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข กล่าวว่าทางกระทรวงเสนอมตรา 11 เรื่องการแจจแจ้งส่วนผสมบุหรี่ เข้าสู่สภาไปแล้ว กำลังรอคัดเลือกรรจุในวาระการประชุม และได้กล่าวว่าทางกระทรวงต้องการทราบส่วนผสมของบุหรี่ว่ามีอะไรบ้างเท่านั้น ไม่ได้ต้องการสัดส่วนในการผสม อีกทั้งจะไม่ได้เปิดเผยสู่สาธารณชน ทางยุโรป และอเมริกา ก็เริ่มให้แจจแจ้งส่วนผสมบุหรี่แล้ว ซึ่งบริษัทบุหรี่ก็ให้ความร่วมมือ แต่ที่ประเทศไทยกลับมีปัญหา

ในวันเดียวกันนั้น นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ให้สัมภาษณ์ว่าทราบผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนแล้วว่าเกินร้อยละ 80 เห็นด้วยกับกฎหมาย และการตีพิมพ์ส่วนผสมลงบนซองบุหรี่ ซึ่งตรงกับการสำรวจในแคนาดา โดยทราบจาก ศ.ประกิต วาทีสาธกกิจ เลขาธิการ คบยช. และให้ความเห็นว่าการเปิดเผยให้ผู้บริโภคได้มีการตัดสินใจเองก็เป็นเรื่องที่ดี ผู้ผลิตและผู้สูบบุหรี่ควรตระหนักถึงพิษภัยของบุหรี่ต่อประชาชน เพราะจากการวิจัยขององค์การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมแห่งสหรัฐอเมริกา สถาบัน

ชั้นนำด้านสิ่งแวดล้อมของโลก พบว่าบุหรี่ปริมาณมีสารก่อมะเร็ง 43 ชนิด และจะปะปนกับสารเคมีอื่นๆ ได้อีกกว่า 4,000 ชนิด ในทุกๆ ครั้งที่จุดบุหรี่

วันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2538 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้มีการบังคับใช้กฎกระทรวงที่ใช้รองรับกฎหมายมาตรา 11 และ 26 ตาม พรบ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.2535 บริษัทบุหรี่จึงต้องแจ้งส่วนผสมบุหรี่ต่อกระทรวงสาธารณสุข โดยจะมีผลบังคับเมื่อพ้นกำหนด 90 นับแต่วันที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขลงนามและตีพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา นั่นคือจะต้องแจ้งก่อนวันที่ 31 มกราคม และแจ้งทุกๆ 3 ปี

วันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2538 แหล่งข่าวจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแจ้งว่าบริษัทบุหรี่ข้ามชาติเข้ามาหาคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อขอให้หน่วยงานการเรียบเรียงถ้อยคำกฎกระทรวงที่เพิ่งผ่านมติกรม.ไปเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม การหน่วยงานทำให้บริษัทบุหรี่ปริมาณมีโอกาสชักจูง รมต.สาธารณสุข คนใหม่ให้ถอนเรื่องจากกฤษฎีกา หรือยกเลิกประกาศนี้ ทั้งนี้บริษัทบุหรี่ปริมาณทำทุกวิถีทางเพื่อยับยั้งกฎกระทรวงนี้มาแล้ว เช่น ร้องเรียนไปยังนายกรัฐมนตรี เข้าพบเจ้าหน้าที่กระทรวงการคลัง กระทรวงสาธารณสุข และกรมสรรพสามิต ส่วนการที่ สคย.ส่งร่างฯไปให้คณะกรรมการกฤษฎีกานั้นเพราะต้องการให้ถ้อยคำสละสลวย และไม่กำกวม โดยผู้อำนวยการสคย.กล่าวว่าไม่เชื่อว่าจะมีใครกล้าทวนกระแสทำให้กฎกระทรวงนี้ตกไป และพยายามติดตามเรื่องนี้กับคณะกรรมการกฤษฎีกา

วันที่ 12 มิถุนายน พ.ศ. 2538 ฝ่ายเศรษฐกิจ สถานทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย ได้ทำหนังสือถึงผู้อำนวยการสคย. โดยอ้างถึงสถานทูตญี่ปุ่นและอังกฤษด้วยว่า รู้สึกผิดหวังที่กระทรวงสาธารณสุขไทยไม่เปิดโอกาสให้ตัวแทนจากสถานทูตทั้งสามเข้าพบและร่วมหารือตามที่ได้ทำหนังสือขอมา ก่อนที่รัฐบาลจะลงมติผ่านกฎกระทรวงนี้

วันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2538 บริษัทบุหรี่ปริมาณข้ามชาติของสหรัฐอเมริกา ฟิลลิป มอริส ได้ทำหนังสือร้องเรียนถึงนายคอบคังดี ชูติกุล อธิบดีกรมเศรษฐกิจ กระทรวงการต่างประเทศ ว่าร่างกฎกระทรวงฯ ที่คณะกรรมการกฤษฎีกา กำลังพิจารณายู่มีข้อบกพร่องและคลุมเครือมาก เกี่ยวกับกฎหมายลิขสิทธิ์ กฎหมายอาญา ผู้จัดทำไม่มีความรู้เรื่องการค้าบุหรี่ปริมาณ และโจมตีว่ากระทรวงสาธารณสุขไม่มีศักยภาพในการควบคุมแม้แต่บุหรี่ปริมาณไทยเอง พร้อมทั้งแสดงความคาดหวังต่อนายคอบคังดีว่าต้องการให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาโดยใช้ข้อมูลของทางบริษัทประกอบด้วยอีกครั้งหนึ่ง

วันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2538 หนังสือพิมพ์ได้เปิดเผยว่าบริษัทบุหรี่ปริมาณข้ามชาติ พยายามติดต่อสถานทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทยให้ช่วยติดต่อกับกระทรวงสาธารณสุขเพื่อขอให้ประนีประนอมกฎหมายมาตรา 11 ตาม พรบ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ แต่เมื่อติดต่อเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขไม่ได้ ก็มีการติดต่อไปยังกรมสรรพสามิตอีกด้วย

วันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2538 อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา กล่าวว่ากฎกระทรวงสาธารณสุขที่ออกมาไม่ได้ละเมิดพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ตามที่บริษัทบุหรี่ต่างชาติอ้าง เพราะบุหรี่เป็นยาเสพติดที่ทำลายร่างกายรัฐบาลมีสิทธิเรียกผู้ประกอบการที่จำหน่ายสินค้าทำลายสุขภาพมาชี้แจง และห้ามจำหน่ายได้ โดยต้องทำอย่างเท่าเทียมกันทั้งบุหรี่ไทยและต่างประเทศ แต่หากนำข้อมูลที่ได้ไปแจกจ่ายยังผู้ไม่เกี่ยวข้องและส่งผลให้มีการผลิตเลียนแบบ บริษัทบุหรี่ก็สามารถฟ้องร้องได้

วันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2538 หนังสือพิมพ์ได้เปิดเผยว่าบริษัทบุหรี่ข้ามชาติอันประกอบด้วย บริษัทฟิลลิปมอริส และอาร์เจเรย์โนลด์ ของสหรัฐอเมริกา บริษัทเจแปนโทแบคโค โค ของญี่ปุ่น และบริษัทบริติชอเมริกันโทแบคโค และบราวน์แอนด์วิลเลียมสัน ของอังกฤษ ได้ทำหนังสือถึงสถานทูตของตนประจำประเทศไทย เพื่อให้เป็นตัวแทนในการติดต่อกับรัฐบาลไทย และไม่ยอมรับการออกกฎกระทรวง โดยกล่าวอ้างว่ามีข้อบกพร่อง ควรมีการทบทวนมติคณะรัฐมนตรี

วันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2538 นายแพทย์หทัย ชิตานนท์ ประธานสถาบันสุขภาพไทย และอดีตรองปลัดกระทรวงสาธารณสุขกล่าวว่า การที่ทูตประจำประเทศไทย ทั้งญี่ปุ่น อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ประท้วงกฎกระทรวงที่ออกตาม มาตรา 11 ของ พรบ.ควบคุมยาสูบที่ให้แจกแจงส่วนผสมของบุหรี่แต่ละยี่ห้อ นั้น เป็นการรุกล้ำอธิปไตยด้านสุขภาพของคนไทย และถ้าทั้ง 3 ประเทศเคลื่อนไหวเรื่องนี้ ก็จะทำให้องค์การอนามัยโลกรับรู้ โดยจะทำหนังสือแจ้งไปยัง 31 ประเทศสมาชิกที่จะเข้าร่วมการประชุมบุหรี่และสุขภาพ ภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ที่เขาจะเป็นประธานจัดขึ้นเร็ว ๆ นี้ด้วย นอกจากนี้ นายแพทย์หทัย ยังได้กล่าวเร่งรัดให้คณะกรรมการกฤษฎีการีบทำงานและส่งคืนมาที่กรม โดยเร็วก่อนจะเปลี่ยนรัฐบาล เพราะกฎกระทรวงนี้อาจถูกเปลี่ยนแปลงเมื่อเข้าสู่รัฐบาลใหม่ ส่วนประเด็นเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์นั้นไม่มีแน่นอนเพราะในขั้นนี้ยังไม่ได้ให้พิมพ์ส่วนผสมบนซองบุหรี่แต่อย่างใด

วันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2538 ร.ท.สุชาย เขาววิศิษฐ์ อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา กล่าวว่า สถานทูตสหรัฐ อังกฤษ และญี่ปุ่น ได้ทำหนังสือถึงกระทรวงพาณิชย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ระงับการออกระเบียบให้ผู้ผลิตบุหรี่แจ้งส่วนผสมต่อกระทรวงสาธารณสุข และแสดงความคิดเห็นว่ามาตรการนี้สมเหตุสมผลแล้ว การให้ผู้ค้ารายงานส่วนประกอบของสินค้าโดยเฉพาะสินค้าอันตรายอย่างบุหรี่ก็เพื่อประโยชน์ของประชาชน ส่วนนายไชยยศ สะสมทรัพย์ รมช.กระทรวงพาณิชย์ กล่าวว่ายังไม่ได้รับรายงานเกี่ยวกับเรื่องนี้ แต่เห็นว่าไม่น่าจะเป็นการละเมิดกฎหมายความลับทางการค้า เพราะที่แคนาดากำหนดให้แจ้งสูตรผสมเช่นกัน ทำไมทั้ง 3 ประเทศดังกล่าวจึงต้องมาบังคับไทยเพียงประเทศเดียว

วันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2538 มีรายงานว่าบริษัทบริติชอเมริกันโทแบคโค บริษัทรอตแมนส์ออฟพอลมอล ของอังกฤษ บริษัทเจแปนโทแบคโค โค ของญี่ปุ่น และบริษัทฟิลลิป มอริส ของสหรัฐ ได้มายังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อยื่นหนังสือขอให้ทบทวนร่างกฎกระทรวง เพราะขัดต่อหลักการด้านสิทธิประโยชน์

ทางปัญญา ไม่มีความโปร่งใสในการร่าง และคลุมเครือทำให้อาจมีการเลือกปฏิบัติ และโจมตีว่า เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขกดดันผ่านทางสื่อมวลชนให้กฤษฎีกายกร่างให้เสร็จก่อนวาระของนายอาทิตย์ อุไรรัตน์ จะสิ้นสุดลงในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2538

วันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2538 รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข ได้ทำหนังสือถึงหน่วยงานในสังกัดว่า สถานทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทยได้ทำเรื่องประท้วงการร่างกฎกระทรวงที่ให้เปิดเผยส่วนผสมบุหรี่ โดยอ้างว่าทำไปโดยไม่มีทหารหรือกับทางบริษัทบุหรี่ ซึ่งถือว่าไม่โปร่งใส จึงขอให้มีการจัดการประชุมร่วมกัน ระหว่างกระทรวงสาธารณสุขกับบริษัทอุตสาหกรรมยาสูบ ทางกระทรวงฯจึงได้ทำหนังสือมาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาต่อไป

วันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2538 นายแพทย์หทัย ชิตานนท์ ได้แสดงความเป็นห่วงว่าอาจจะยกร่างกฎหมายไม่ทันในรัฐบาลชุดนี้ ทั้งๆ ที่ดำเนินการมา 3 ปีแล้ว แม้ทางกระทรวงพาณิชย์จะยืนยันว่าร่างกฎกระทรวงดังกล่าวไม่ได้ละเมิดกฎหมายความลับทางการค้าก็ตาม แต่หากไม่ทันในรัฐบาลนี้แล้วบริษัทบุหรี่ทำการล็อบบี้ในรัฐบาลหน้า ก็จะมีแนวโน้มไปทั่วโลกว่าประเทศผู้ผลิตบุหรี่เหล่านี้ไม่เห็นแก่ความปลอดภัยของประชาชน มุ่งแต่ประโยชน์ทางการค้า

วันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ.2538 เอกอัครราชทูตญี่ปุ่นประจำประเทศไทยมีจดหมายถึง นายกอบศักดิ์ ชูติกุล อธิบดีกรมเศรษฐกิจ กระทรวงการต่างประเทศ ให้ช่วยเจรจากับคณะกรรมการกฤษฎีกาในการทบทวนร่างกฎกระทรวงที่จะให้บริษัทบุหรี่แจ้งส่วนผสมของแต่ละยี่ห้อ เพราะทางอุตสาหกรรมบุหรี่ไม่มีส่วนรู้เห็นด้วย โดยอ้างถึงอดีตว่าสมัยนายแพทย์ไพโรจน์ ینگสานนท์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขได้ประนีประนอมให้มีการแจ้งส่วนผสมของบุหรี่ในแต่ละบริษัทแทน ไม่ต้องแจ้งในแต่ละยี่ห้อ

วันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2538 หนังสือพิมพ์ภาษาต่างประเทศลงข่าวว่า วันที่ 22 มิถุนายน คณะกรรมการกฤษฎีกามีมติไม่ยอมรับร่างกฎกระทรวง เพราะไม่สอดคล้องกับกฎหมายหลัก คือ พรบ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 และต้องเริ่มต้นกระบวนการยกร่างใหม่ตั้งแต่ต้น

วันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2538 สื่อมวลชนไทยแสดงให้เห็นว่าข่าวดังกล่าวเป็นเพียงข่าวลือที่ได้จากเอกสารลับที่ส่งมายังสื่อมวลชน แต่ความเป็นจริงเรื่องนี้ยังอยู่ในระหว่างการศึกษาที่กฤษฎีกา แหล่งข่าวยังกล่าวอีกว่าองค์กรเอกชนด้านสาธารณสุขเตรียมตอบโต้ข้อกล่าวหาว่ากระทรวงสาธารณสุขดำเนินการอย่างไม่โปร่งใส เพราะร่างนี้รวบรวมกันมา 3 ปีแล้ว โดยมีผู้แทนจากกองนิติการ, ทบวงมหาวิทยาลัย, สำนักงานอัยการสูงสุด, กรมการแพทย์, สถาบันวิจัยสาธารณสุข แม้ในครั้งนี้จะไม่มีบริษัทบุหรี่เข้าร่วม แต่ก็ได้รับทราบมาตลอด และเห็นพ้องในหลักการ ส่วนการอ้างว่าการเปิดเผยส่วนผสมเป็นรายยี่ห้อเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์นั้นเป็นไปได้ เพราะกระทรวงจะไม่ขอรายละเอียดของวิธีการผสม และตามข้อตกลงว่าด้วยการค้าและภาษีศุลกากร (แกตต์) เมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ. 2533 ประเทศต่าง ๆ รวมทั้งสหรัฐก็เห็นชอบในหลักการที่

จะให้สมาชิกเปิดตลาด โดยหน่วยงานที่ดูแลเรื่องบุหรี่ของแต่ละประเทศ ก็สามารถออกมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองสุขภาพประชาชนในประเทศตนได้ สำหรับนายแพทย์หทัย ชิตานนท์ กล่าวว่าหากร่างฯ ถูกตีกลับจริงก็จะต้องเตรียมยื่นอุทธรณ์อย่างเร่งด่วน เพราะการพิจารณาสาระสำคัญในกฎหมายต้องใช้เวลานาน แต่อย่างไรก็ตามไทยจำเป็นต้องมีกฎหมายนี้ เพื่อเป็นตัวอย่างแก่ประเทศอื่นในภูมิภาคนี้ด้วย

ในที่สุดการดำเนินการร่างกฎกระทรวงที่ออกตาม พรบ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ มาตรา 11 ก็ไม่สามารถแล้วเสร็จ ก่อนที่รัฐบาลจะหมดวาระในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 ดังนั้นจึงต้องมีการส่งร่างฯ ให้รัฐบาลใหม่พิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

วันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 ศ.น.พ. ประกิจ วาที่สาธกกิจ คณะกรรมการร่างกฎกระทรวงดังกล่าว ให้สัมภาษณ์ว่าคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้ขัดเกลาร่างดังกล่าวให้เป็นภาษากฎหมายเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยมีเนื้อหาคงเดิม ทางกระทรวงสาธารณสุขจึงได้ส่งไปยังกรม.รอกการพิจารณาต่อไป และกล่าวว่าหากรัฐบาลชุดนี้ไม่เห็นด้วยทางองค์กรด้านสุขภาพจะออกมาเคลื่อนไหวอย่างแน่นอน เพราะเป็นผลประโยชน์ของประชาชนโดยตรง ไม่ได้เป็นการปิดกั้นบริษัทบุหรี่ต่างประเทศ ตามที่ถูกลกล่าวหาจากบริษัทบุหรี่ เพราะบุหรี่ของไทยก็ต้องทำตามกฎนี้เช่นเดียวกัน

วันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2538 นายแพทย์วุฒิกิจ ธนะภูมิ อธิบดีกรมการแพทย์ กล่าวว่าการนำร่างฯ เข้า ครม.ในครั้งนี้อาจไม่ไ้เสนอให้รับทราบแล้วบังคับใช้เป็นกฎหมายได้เลย เพราะรัฐมนตรีชุดใหม่อาจจะอยากทราบรายละเอียด และร่างฯ อาจถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณาใหม่อีกครั้งหนึ่งก็ได้ อย่างไรก็ตามข่าวจากกระทรวงสาธารณสุขแจ้งว่าร่างฯ ที่คณะกรรมการกฤษฎีกาได้ขัดเกล่าเสร็จสิ้นสมบูรณ์ในวันที่ 10 สิงหาคม 2538 นั้นมีถ้อยคำที่ชัดเจนขึ้น และปิดช่องโหว่ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ เช่น ใช้คำว่า “สารปรุ่แต่ง” แทน “สารปรุ่แต่งกลิ่นรส” จึงครอบคลุมไปถึงสารเคมีทุกอย่างที่ผสมลงไป

วันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2538 แหล่งข่าวจากกระทรวงสาธารณสุขรายงานว่า เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ส่งเทปเพื่อย้ำเตือนความจำไปให้นายชุมพล ศิลปอาชา เทปดังกล่าวบันทึกขณะที่นายชุมพลได้หาเสียงในเวทีวิชาการที่สำนักนโยบายและแผนสาธารณสุขจัดขึ้นเมื่อเดือนมิถุนายนที่ผ่านมาเพื่อให้พรรคการเมืองแถลงนโยบายด้านสาธารณสุข ซึ่งนายชุมพล พูดไว้ชัดเจนว่าหากหมอมจะทำเรื่องบุหรี่อย่างไรก็จะทำตามเพื่อประโยชน์ของประชาชน

วันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2538 สීමมวลงชนได้ออกมาเตือนสังคมให้จับตามองการทำงานของ รมว.สาธารณสุขคนใหม่ เพราะร่างกฎกระทรวงผ่านการเห็นชอบจากคณะกรรมการกฤษฎีกา และส่งมายังหน้าห้อง รมว.ได้ 2 สัปดาห์แล้ว แต่ยังไม่มีการลงนาม อีกทั้งยังมีบริษัทบุหรี่ข้ามชาติขอเข้าพบเพื่อขอผ่อนผันให้มีการแจ้งส่วนผสมบุหรี่เป็นรายบริษัทอีกด้วย

วันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2538 นายสุนทร วิลาวัลย์ เลขาธิการมว.สาธารณสุข กล่าวว่ากำลังเตรียมยื่นร่างกฎกระทรวงให้รัฐมนตรีลงนามในสัปดาห์หน้า หลังจากนายเสนาะลงนามแล้วก็จะเสนอเข้าที่ประชุมกรม.ให้พิจารณาต่อไป

วันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2538 นายเสนาะ เทียนทอง ลงนามรับร่างกฎกระทรวง โดยร่างฯมีเนื้อหาเดิม คือให้บริษัทบุหรี่แจ้งส่วนผสมเป็นรายยี่ห้อ ทั้งบุหรี่และซิการ์ โดยให้แจ้งทุก 3 ปี และกำหนดว่าบุหรี่จะต้องไม่มีเข็มนา มีค่าความชื้นไม่เกิน 3 % และมีสารดีดีทีหรือยาฆ่าแมลงหรืออนุพันธ์ของดีดีที ได้ไม่เกิน 10 พีพีเอ็ม

วันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2538 นายสุนทร วิลาวัลย์ เลขาธิการมว.สาธารณสุข กล่าวว่ารัฐมนตรีได้ลงนามแล้ว และจะส่งร่างฯ คืน สคย. เพื่อให้ สคย. นำเสนอที่ประชุมคณะรัฐมนตรีต่อไป ด้านแพทย์หญิงวารภรณ์ ภูมิสวัสดิ์ ผู้อำนวยการ สคย. กล่าวว่าบริษัทบุรียังคงวิ่งเต้นขอผ่อนผันให้แจ้งส่วนผสมบุหรี่เป็นรายบริษัทแทน โดยอ้างว่าการแจ้งเป็นรายยี่ห้อเป็นการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา และยังส่งตัวแทนมาขอข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์สถานการณ์อีกด้วย แต่ตนไม่ได้ให้เพราะอาจมีการนำไปวิเคราะห์และหาทางเปลี่ยนแปลงร่างดังกล่าวได้

วันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2538 แพทย์หญิงวารภรณ์ ภูมิสวัสดิ์ ผู้อำนวยการสถาบันควบคุมการบริโภคยาสูบ (สคย.) กระทรวงสาธารณสุข กล่าวว่าหลังจากบริษัทบุรียุติการทำหนังสือร้องเรียนของความเป็นธรรมเป็นมาครั้งที่สอง ก็ได้ชี้แจงกลับไปถึงเหตุผลและความจำเป็น รวมทั้งความถูกต้องที่อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาออกมายืนยันว่าไม่ได้เป็นการละเมิดทางการค้า เพราะไม่ได้ให้เปิดเผยต่อสาธารณชน การชี้แจงนี้ก็เหมือนกับที่ได้ชี้แจงไปครั้งหนึ่งแล้วในรัฐบาลชุดก่อน แต่ทางบริษัทบุรียังคงร้องเรียนมาในประเด็นเดิมอีก แต่ในครั้งใหม่นี้ก็กล่าวเพิ่มเติมว่าบริษัทบุรียุติได้บริจาคเงินช่วยเหลือน้ำท่วมทางภาคเหนือจำนวน 1,500,000 บาท ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับกฎกระทรวงแต่อย่างใด

วันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2538 สื่อมวลชนได้ตีแผ่สารพิษในบุหรี่ และกระบวนการผลักดันกฎหมายให้เปิดเผยส่วนประกอบบุหรี่ในประเทศแคนาดาที่ประสบผลสำเร็จ พร้อมทั้งผลที่ตามมาทำให้บุหรี่หลายยี่ห้อต้องปรับส่วนผสมให้เหลือน้อยชนิดลง บางยี่ห้อ เช่น มาร์ลโบโร้ และเวอร์จิเนียสลิม ต้องเลิกขายไป ผู้ค้าบุหรี่ต่างชาติจึงพยายามทุกวิถีทางไม่ให้ไทยออกกฎหมายนี้สำเร็จ โดยมีหลักฐานจากคำให้สัมภาษณ์ของนายเดวิด สวินอร์ เจ้าหน้าที่อาวุโสด้านกฎหมายของสหพันธ์พิทักษ์สิทธิผู้ไม่สูบบุหรี่ของแคนาดาว่า การที่บริษัทบุรียุติภัยอย่างพิถีพิถันการนำบุหรี่เข้ามาขาย และบางยี่ห้อต้องปรับปรุงสูตรก่อนนั้นเป็นเพราะ 1. กลัวว่าผู้บริโภคจะหันไปสูบบุหรี่ยี่ห้ออื่นที่อันตรายน้อยกว่า 2. กลัวถูกฟ้องร้องหากตรวจพบว่าในบุหรี่มีสารปรุงแต่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ 3. การเปิดเผยสูตรบุหรี่นำไปสู่ความตระหนักของสังคม จนทำให้บุหรี่จะกลายเป็นสินค้าควบคุมในที่สุด

วันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2539 แหล่งข่าวจากกระทรวงสาธารณสุขกล่าวว่าบริษัทบุหรี่พยายามชักจูงผู้บริหารระดับสูง เพื่อให้กฎกระทรวง ตามมาตรา 11 ของ พรบ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบออกมาใช้ได้ช้าที่สุด เพราะเกรงว่าการบังคับใช้จะพัฒนาจนเข้มข้นจนส่งผลกระทบต่อธุรกิจ และข้าราชการการเมืองระดับสูงก็สั่งให้มีการพิจารณาเรื่องนี้ใหม่ ทั้ง ๆ ที่ร่างกฎกระทรวงนี้ได้พิจารณากันหลายสมัยแล้ว นอกจากนี้ก็ยังไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมการบริโภคยาสูบ (คบยช.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำงานในด้านนี้ โดยปล่อยให้ว่างเว้นนานถึง 6 เดือนแล้ว เพราะคบยช.นั้นต้องมีการแต่งตั้งกันใหม่ทุกครั้งที่เปลี่ยนรัฐบาล ด้านนายแพทย์ หทัย ชิตานนท์ ได้กล่าวว่าหากรัฐบาลชุดที่แล้วมีอายุมากกว่านี้เล็กน้อย คนไทยได้กฎหมายฉบับนี้แน่ และระบุว่าเมื่อกฎหมายฉบับนี้ออกมา อัย.ก็จะสามารถควบคุมได้อย่างใกล้ชิด สารใดที่เป็นอันตรายจะถูกยกเลิก หรือใช้ในปริมาณควบคุม ก็จะสามารถช่วยผู้ที่ติบบุหรี่ให้เลิกได้ง่ายขึ้น ส่วนบริษัทบุหรี่ก็จะเสียลูกค้า เช่น ที่สหรัฐอเมริกา ได้มีการค้นพบเอกสารลับของผู้ผลิตบุหรี่แสดงส่วนผสมเป็นยาเสพติดที่มีอันตรายอย่างร้ายแรง แต่บริษัทปกปิดเป็นความลับ โดยเฉพาะบุหรี่ประเภท “ไลท์” ซึ่งอ้างว่าลดนิโคตินลง แท้จริงแล้วได้เพิ่มยาเสพติดตัวอื่นที่แรงยิ่งกว่านิโคตินเข้าไป หากประเทศไทยมีกฎหมายมาตรา 11 ใช้เรื่องเหล่านี้ก็จะถูกเปิดเผยเช่นกัน และอาจทำให้หลายๆ ประเทศออกมาตรการเช่นเดียวกันนี้ด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่บริษัทบุหรี่กลัว เพราะมีตัวอย่างจากแคนาดา และนิวซีแลนด์แล้วว่าเมื่อกฎหมายนี้ประกาศใช้ปริมาณการนำเข้าบุหรี่ลดลงอย่างมาก

วันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2539 สื่อมวลชนได้ออกมาประมวลสถานการณ์การออกกฎกระทรวง ตามพรบ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ มาตรา 11 ว่า ได้ผ่านรัฐมนตรีถึง 4 คน 4 สมัย ตั้งแต่นายแพทย์ไพโรจน์ ینگสา นนท์ สมัยนายกฯ อานันท์ 1-2 นายบุญพันธ์ แซ่วฒนะ สมัยนายกฯ ชวน 1 นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ สมัย นายกฯ ชวน 2 และขณะนี้ถึงยุคของนายเสนาะ เทียนทอง ที่แม้จะมีข่าวว่ารัฐมนตรีได้ลงนามแล้ว แต่ก็เงียบไปในที่สุด แต่ไม่ว่าจะเป็นในยุคสมัยใดผู้นำเข้าบุหรี่ก็จะขอเข้าพบผู้บริหารของกระทรวงสาธารณสุข ก่อนที่จะมีการพิจารณาร่างกฎกระทรวงทุกครั้งไป

วันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2539 คบยช. กล่าวถึงความคืบหน้าเรื่องกฎหมายมาตรา 11 ว่า ทางนายเสนาะ เทียนทอง รมว. สาธารณสุข ยังไม่นำเอกสารประกอบทางวิชาการเสนอต่อที่ประชุม ครม. ทั้งๆ ที่เลขาฯ ออกมาแถลงข่าวว่าจะนำเข้าไปประชุมเร็วๆ นี้ ความล่าช้านี้มีผลให้กฎหมายยังไม่สามารถบังคับใช้ได้ และแม้จะยังไม่มีการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ ทาง คบยช. ชุดเดิม ก็ได้นำข้อเสนอไปยังกระทรวงสาธารณสุข ให้มีมาตรการให้ผู้ผลิตบุหรี่บอกวันเดือนปีที่ผลิต และวันหมดอายุ เพราะความจริงบุหรี่มีอายุเพียง 3-4 เดือนก็มีเชื้อรา ถ้าเป็นบุหรี่ของไทย โรงงานยาสูบจะเก็บกลับและนำไปเผา แต่ทางบุหรี่ต่างประเทศไม่ทราบว่ามีผู้รับผิดชอบหรือยัง มาตรการนี้สามารถทำได้โดยไม่ต้องผ่านครม. เพราะกฎหมายมาตรา 12 ให้อำนาจไว้อยู่แล้ว ดังนั้นถ้ารัฐมนตรีลงนามก็ประกาศเป็นกฎกระทรวงได้เลย นอกจากนี้ทาง คบยช. ยังเสนอให้มีการเปลี่ยนตำแหน่งคำเตือนให้มาอยู่ด้านบนเพื่อให้เห็นได้ง่าย และเปลี่ยนคำเตือนบางประโยค เช่น "ควินบุหรี่เป็นอันตรายต่อทารกในครรภ์" เพราะถูกวิจารณ์ว่าเป็นคำเตือนสำหรับผู้หญิงท้องมากกว่า

วันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2539 สคย. ให้ข่าวว่านายกสภาส่งเสริมคนไม่สูบบุหรี่ ประเทศแคนาดา ส่งหนังสือถึงกระทรวงสาธารณสุข เพื่อสนับสนุนให้ทางกระทรวงออกกฎหมายบังคับให้มีการแจกแจงส่วนผสมในบุหรี่แต่ละยี่ห้อ เช่นเดียวกับประเทศแคนาดา แต่ขณะเดียวกัน รมว.สาธารณสุข ของไทยมีท่าทีว่าจะผลักดันกฎหมายดังกล่าวให้เป็นการแจ้งเป็นรายบริษัท โดยให้ สคย. นำไปพิจารณาใหม่โดยให้เหตุผลว่าต้องให้ความสำคัญเป็นธรรมแก่บริษัทบุหรี่ข้ามชาติด้วย

วันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2539 นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ รมช. กระทรวงสาธารณสุข เปิดเผยว่าร่างกฎกระทรวงเกี่ยวกับการแจกแจงส่วนผสมบุหรี่ ได้ผ่านความเห็นชอบจากรัฐมนตรีแล้ว แต่ยังไม่มีการเรียกเข้าประชุม ซึ่งอาจทำให้ล่าช้า ซึ่งก่อนหน้านี้มาตรการนี้ก็ถูกคัดค้านอย่างหนักจากผู้ผลิตและนำเข้าบุหรี่ต่างประเทศ จนทำให้ล่าช้าและคาดว่าจะไม่มีการประกาศใช้ได้ ทางด้านแพทย์หญิงวราภรณ์ ภูมิสวัสดิ์ ผู้อำนวยการสถาบันควบคุมการบริโภคยาสูบ (สคย.) กล่าวว่าขณะนี้ได้ทำเรื่องเสนอกรมการแพทย์ไปยังสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขเรื่องการให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าติดวันเดือนปีที่ผลิตที่ด้านหน้า และด้านข้างของเรียวร้อยแล้ว แต่ส่วนของวันหมดอายุนั้นกำลังศึกษาอยู่ ขณะนี้เรื่องกำลังอยู่ระหว่างขัดเกลาถ้อยคำที่กองนิติการ กระทรวงสาธารณสุข รอให้รัฐมนตรีลงนาม ก็จะสามารถประกาศบังคับใช้ได้ทันที

วันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 สื่อมวลชนเปิดเผยว่า ร่างกฎกระทรวงที่ให้เปิดเผยส่วนประกอบของบุหรี่เป็นรายยี่ห้อ นั้น ได้รับการยอมรับจากอดีตรัฐมนตรีคนก่อน แต่ติดปัญหาเรื่องการดำเนินการล่าช้า ประกอบกับรัฐบาลมายุบสภาไปเสียก่อน กฎหมายดังกล่าวจึงยังไม่มีผลบังคับใช้ แต่เมื่อมาถึงรัฐบาลชุดนี้ นายเสนาะ เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขไม่มีท่าทีที่จะผลักดันกฎหมายดังกล่าว คงต้องรอความหวังจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขคนต่อไป

ในที่สุดข่าวคราวเกี่ยวกับการพิจารณากฎกระทรวงตามมาตรา 11 แห่งพรบ.ควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ก็เงียบหายไปอีกครั้งหนึ่งในสมัยรัฐมนตรีเสนาะ เทียนทอง

วันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2540 นายมนตรี พงษ์พานิช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขคนใหม่ ได้ลงนามในกฎกระทรวงว่าด้วยการแจ้งส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์บุหรี่แล้ว มีผลให้บริษัทต้องแจ้งส่วนผสมบุหรี่ต่อกระทรวงสาธารณสุข ทุก 3 ปี และหากมีการเปลี่ยนแปลงต้องแจ้งล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วัน ทั้งนี้จะไม่มีการบังคับให้ระบุส่วนผสมที่ข้างซอง และไม่ต้องแจ้งขั้นตอนหรือกระบวนการผลิต โดยกฎกระทรวงจะมีผลหลังจากประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา 180 วัน

วันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2540 สื่อมวลชนได้นำเสนอรายงานขององค์การอนามัยโลกที่ตรวจพบว่า ในสารปรุงแต่งบุหรี่ 100 ชนิด มีที่เป็นอันตรายอยู่ 42 ชนิด เช่น แอมโมเนียทำให้นิโคตินไปสู่สมองเร็วขึ้น มีผลทำให้เสพติดได้ง่ายขึ้นด้วย และกฎหมายของไทยประกาศใช้แล้ว ผลิตภัณฑ์บุหรี่จะต้องปราศจากเชื้อรา

ส่วนสารฆ่าแมลง และสารปรุงแต่งอันตรายก็จะต้องอยู่ในปริมาณที่ควบคุม แม้บริษัทบุหรี่จะอ้างว่าสารปรุงแต่งเป็นความลับทางการค้า แต่หากไม่ปฏิบัติตามก็จะมีผลให้ได้รับโทษตามการพิจารณาของรัฐมนตรี

วันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2540 นายแพทย์หทัย ชิตานนท์ ให้สัมภาษณ์ว่า ไทยเป็นประเทศที่ 3 ของโลก ต่อจากประเทศแคนาดา และนิวซีแลนด์ ที่มีกฎหมายให้แจ้งส่วนผสมของบุหรี่ รวมทั้งรัฐแมสซาชูเซตต์ของอเมริกา ก็มีมาตรการใช้แล้ว ซึ่งล้วนทำให้ยอดขายบุหรี่ลดลง สำหรับประเทศไทยจึงต้องจับตากลยุทธ์ทางการตลาดที่ทางบริษัทบุหรี่จะใช้ต่อสู้ให้ดี โดยเฉพาะตลาดใต้ดิน มีบริษัทบุหรีกว่า 10 แห่งที่เข้ามาเปิดตลาดในไทยซึ่งต้องมีการควบคุมให้แจ้งส่วนผสมด้วยเช่นกัน ทางโรงงานยาสูบออกมาแถลงว่าได้แจ้งส่วนผสมต่อกระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงวิทยาศาสตร์ตามข้อตกลง และพร้อมจะระบุวันหมดอายุสินค้าด้วย

วันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2540 สื่อมวลชนเปิดเผยว่ามีการเข้าใจผิดว่ากฎกระทรวงผ่านมติกรม.และสามารถบังคับใช้ได้แล้ว แต่ความจริงยังไม่ผ่านมติกรม. ซึ่งนายมนตรี พงษ์พานิช รัฐมนตรีกล่าวว่าจะนำเข้าไปที่ประชุมกรม.ลงมติอีกครั้งหนึ่ง และประกาศเจตนารมณ์จะผลักดันกฎหมายนี้ให้มีผลบังคับใช้แน่นอน

จากนั้นกฎกระทรวงดังกล่าวก็ผ่านมติกรม. ในวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2540 และลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในวันที่ 13 สิงหาคม ปีเดียวกันนั้น ส่งผลให้บริษัทบุหรีต่าง ๆ ต้องแจ้งส่วนผสมบุหรีตามข้อบังคับ ภายในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541 แต่กระนั้นก็ยังมีการเคลื่อนไหวของอุตสาหกรรมบุหรีขึ้นอีก

วันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมทำหนังสือถึงปลัดกระทรวงสาธารณสุข มีเนื้อหาว่าศูนย์ตอบข้อซักถามของสหภาพยุโรป ได้ส่งโทรสารมาซักถามถึงวิธีทดสอบวัดปริมาณสารหรืออนุพันธ์ของดี ดี ที และสารปรุงแต่ง ตลอดจนวิธีรักษาความลับเรื่องข้อมูลส่วนผสมของบุหรี โดยอ้างว่าไทยเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก จึงต้องทำตามเงื่อนไขที่ว่าการประกาศใช้มาตรฐานการประเมินที่ไม่ได้เป็นมาตรฐานสากลและอาจมีผลต่อการค้าระหว่างประเทศ จะต้องแจ้งสมาชิกและเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ซึ่งคาดว่าทางอุตสาหกรรมบุหรีข้ามชาติได้ทำเรื่องซักถามไป

วันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2541 นายโรเบิร์ต ฟิทส์ ที่ปรึกษาเศรษฐกิจ สถานทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย ได้ส่งจดหมายมายังอธิบดีกรมการแพทย์ และอธิบดีกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ โดยแนบคำร้องเรียนที่ทางวอชิงตันส่งมาให้ คำร้องเรียนมีเนื้อหาว่า ตามข้อตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า ของ WTO. ลงวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ.2540 การจะใช้มาตรการใดที่จะมีผลต่อการค้าระหว่างประเทศ จะต้องมีการให้กำหนดเวลาอันเหมาะสม และมีการแสดงความคิดเห็นร่วมกันก่อน แต่หนังสือที่ไทยส่งไปชี้แจงนั้น ยังไม่ได้ระบุวันที่จะร่วมพบปะแสดงความคิดเห็นกัน ดังนั้นจึงขอให้มีการเลื่อนวันบังคับใช้กฎกระทรวงไปก่อน จนกว่าจะได้พบปะกันและได้ข้อสรุปอันเป็นที่น่าพอใจ

วันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2541 นายพี ซี ก๊อตบี หัวหน้าที่ปรึกษากฎหมายประจำภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก บริษัทบริติชอเมริกันโทแบคโค ได้ทำหนังสือทำนองเดียวกันกับสถานทูตสหรัฐอเมริกา คือขอให้เลื่อนการบังคับใช้มาตรการแจ้งส่วนผสมบุหรี่ไปก่อนเพราะยังไม่ได้มีการพูดคุยกัน และระยะเวลาที่กระชั้นชิดเกินไป อีกทั้งยังยืนยันว่าการแจ้งส่วนผสมเป็นรายยี่ห้อเป็นการเปิดเผยความลับทางการค้า

ในวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2541 บริษัทบริติชอเมริกันโทแบคโค โดยนายมาร์ติน วีโอแดน ผู้อำนวยการฝ่ายกิจการเกี่ยวกับผู้บริโภค ประจำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ทำหนังสือร้องเรียนอย่างเร่งด่วนมายังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้เลื่อนการบังคับใช้กฎหมายไปก่อน โดยอ้างว่าสถาบันควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ (สคย.) กระทรวงสาธารณสุข ได้กำหนดจะให้คำตอบเป็นทางการแก่คณะผู้แทนสหภาพยุโรปในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ จึงเหลือเวลาเพียงสองวันทำการ ก่อนประกาศใช้กฎกระทรวงในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ และยังมีข้อสงสัยเกี่ยวกับวิธีการรักษาความลับหากให้แจ้งส่วนผสมเป็นรายยี่ห้อ

วันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541 นายรักเกียรติ สุขชนะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขคนใหม่ ได้กล่าวว่าบริษัทบริติชอเมริกันโทแบคโคต้องทำตามกฎกระทรวงที่ได้ประกาศใช้ไปแล้ว ไม่มีการผ่อนผันให้แจ้งเป็นรายบริษัท และกล่าวว่าขณะนี้โรงงานยาสูบ และผู้นำเข้า 2 รายได้ทำตามกฎ และได้รับใบอนุญาต เป็นใบอนุญาตให้นำสินค้าเข้ามาจำหน่ายได้เรียบร้อยแล้ว ในขณะที่บริษัทบุหรี่ต่างชาติ 4 ราย ขอข้อยกเว้นเวลาในการแจ้ง จึงยังไม่มีใบอนุญาต ซึ่งนายแพทย์ปรากรม พุฒิพงศ์ ปลัดกระทรวงสาธารณสุขเปิดเผยว่า 4 บริษัทดังกล่าวประกอบด้วย บริติชอเมริกันแอนด์โทแบคโค, อาร์เจโรโนลด์, เจแปนโทแบคโค อินเตอร์เนชันแนล และบริษัทออคแมนส์ออฟพอลมอล โดยขอเลื่อนไปอีก 60 วัน โดยผู้มีอำนาจพิจารณาคือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

วันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2541 แหล่งข่าวจากกรมศุลกากรแจ้งว่าขณะนี้บริษัทต่างประเทศจำนวนมากค้างอยู่ที่โกดังสินค้าของทั้งของเอกชน และของกรมศุลกากร เนื่องจากทางบริษัทบริติชอเมริกันยังไม่ได้แจ้งส่วนผสมต่อกระทรวงสาธารณสุข จึงไม่มีใบอนุญาตให้จำหน่าย แต่ทางบริษัทบริติชอเมริกันก็อ้างว่าบริษัทนี้ได้นำเข้ามาก่อนกฎหมายจะประกาศใช้ อีกทั้งทางการกำหนดระยะเวลาสั้นเกินไปตัวแทนจำหน่ายจึงไม่สามารถดำเนินการได้ทัน ทางกรมจึงน่าจะอนุโลมให้นำสินค้าออกจำหน่ายได้ แต่หากทางกรมศุลกากรผ่อนผันก็จะเกิดความไม่ยุติธรรมเพราะบางบริษัทก็แจ้งแล้ว ส่วนบริษัทที่ยังไม่ได้รับใบอนุญาต (ใบอนุญาต) แล้วนำออกไปจำหน่ายก็เท่ากับเป็นบริษัทเถื่อน ทางด้านผู้อำนวยการโรงงานยาสูบกล่าวถึงการขึ้นราคาบุหรี่ของโรงงานอีกของละ 3 บาท จากมาตรการภาษีของรัฐบาลว่าแม้จะทำให้ยอดขายจำหน่ายลดลง แต่ก็ไม่มากเท่ากับผลกระทบจากบริษัทเถื่อนที่นำมาขายตัดราคา

วันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2541 สื่อมวลชนเปิดเผยว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขได้ผ่อนผันให้บริษัทบริติชอเมริกันแจ้งส่วนประกอบบุหรี่ได้ภายในวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2541 คือเลื่อนออกไป 60 วัน ตามที่ได้อ้างขอ และอนุโลมให้แจ้งรายละเอียดในสารปรุงแต่งเป็นระดับแทนจำนวนที่แน่นอนได้ เพื่อช่วยผู้นำเข้า

ให้สามารถเอาสินค้าออกจากท่าเรือได้ อย่างไรก็ตามในระหว่าง 2 เดือนนี้บริษัทบุหรี่อาจพยายามดิ้นรนเพื่อล้มมาตรการนี้อีก เพราะในวันที่ 10 -17 มีนาคม จะมีการเจรจาระหว่างนายบิล คลินตัน ประธานาธิบดีสหรัฐฯ และนายชวณ หลีกภัย นายกรัฐมนตรีไทย ซึ่งนายศุภชัย พานิชภักดิ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์จะติดตามไปด้วย และได้มีการบรรจุประเด็นเกี่ยวกับมาตรการแจ้งส่วนผสมบุหรี่ไว้ในการเจรจาด้วย ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าอุตสาหกรรมยาสูบสหรัฐมีอิทธิพลในวงการเมืองสหรัฐมาก จึงน่าจับตามองว่าการบังคับใช้มาตรการนี้จะเป็นอย่างไรรต่อไป

วันที่ 9 มีนาคม พ.ศ.2541 แหล่งข่าวจากโรงงานยาสูบเปิดเผยว่า บริษัทบุหรี่ได้มีการขอผ่อนผันไปยังกรมศุลกากรให้นำสินค้าของตนออกมาจำหน่ายจริง ทั้ง ๆ ที่ยังไม่ได้แจ้งส่วนผสมของสินค้า แต่นายสมใจนึกเองตระกูล อธิบดีกรมศุลกากร ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องนี้เพราะไม่ได้ออกกฎหมาย ทางกลุ่มบริษัทบุหรี่จึงหันไปติดต่อทางกระทรวงสาธารณสุขแทน

วันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2541 หลังจากการพบปะพูดคุยกับสหรัฐฯ ในวันที่ 11-17 มีนาคม ที่ผ่านมา นายศุภชัย พานิชภักดิ์ รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ได้กล่าวว่าทางสหรัฐฯ ไม่ได้มีท่าทีต่อต้านมาตรการนี้อย่างรุนแรง สำหรับปัญหาที่รื้อนำเข้าตักค้ำที่ทำเรือจำนวนมากไม่สามารถนำออกจำหน่ายได้เพราะยังไม่ได้แจ้งส่วนผสมนั้น นายศุภชัยจะหารือกับคณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (กนศ.) ในสัปดาห์หน้า

วันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2541 คณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (กนศ.) ที่นายศุภชัย พานิชภักดิ์ เป็นประธานมีมติยืนยันมาตรการแจ้งส่วนประกอบในบุหรี่ตามกฎหมายกระทรวงที่ลงนามในวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2540 และมอบหมายให้กระทรวงสาธารณสุขหาวิธีเก็บรักษาสูตรบุหรี่เพื่อป้องกันการรั่วไหลและการปลอมแปลง โดยที่ประชุมมีมติให้เก็บไว้ในเซฟ และตั้งคณะกรรมการชุดหนึ่งเป็นผู้รักษากฎแจอย่างไว้ก็ตามคาดการณ์ว่าผู้ผลิตบุหรี่อเมริกันอาจกดดันรัฐบาลของตนให้ใช้มาตรการเพิ่มภาษีนำเข้าสินค้าไทย หรือใช้มาตรการทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ครอบคลุมได้ ตามบทบัญญัติมาตรา 301 ของกฎหมายการค้าสหรัฐฯ

วันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2541 สื่อมวลชนรายงานว่าขณะนี้บริษัทบุหรี่ต่างชาติได้ทยอยกันเข้าแจ้งส่วนผสมในบุหรี่แล้ว รวมทั้งบุหรี่ยี่ห้อมาร์ลโบโรด้วย เพราะแน่ใจว่ารัฐบาลไทยไม่ยอมผ่อนผัน และเริ่มระดมกลยุทธ์ทางการตลาดต่อไป แต่กระแสการชู้รัฐบาลไทยก็มีอย่างต่อเนื่อง ล่าสุดไทยเป็นประเทศในบัญชีรายชื่อ 59 ประเทศ ที่สหรัฐฯ ทราน้ำไว้ แม้รัฐบาลไทยจะยืนยันว่าจะรักษาความลับส่วนผสมหรืออย่างเคร่งครัด ซึ่งจะไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ทรัพย์สินทางปัญญาก็ตาม

วันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2541 อธิบดีกรมการแพทย์เปิดเผยว่า ได้มีบริษัทบุหรี่มาแจ้งส่วนประกอบแล้ว 6 บริษัท เหลือบริษัทนำเข้าอีก 2 รายที่ยังไม่ได้แจ้ง แต่กระทรวงสาธารณสุขก็ไม่ได้เร่งรัด เพราะถ้าไม่มาแจ้งก็ จะไม่ได้รับใบยส.3 ที่จะไปยื่นกับกรมศุลกากรเพื่อนำสินค้าออกมาจำหน่าย ถ้าแจ้งเข้าสินค้าก็จะหมดอายุได้

และยืนยันถึงมาตรการรักษาความลับอีกครั้งหนึ่งว่าตัวแทนของบริษัทเป็นผู้ใส่ของปิดผนึกเก็บเข้าตู้নিরภัยเอง เมื่อได้รับเอกสารแจ้งส่วนผสมมาแล้วก็จะมีตรวจสอบโดยนำบุหรี่ปริมาณจากห้องตลาดมาตรวจสอบประกอบว่าตรงกับที่แจ้งไว้หรือไม่ ถ้าไม่ตรงก็มีความผิด อนึ่งผู้ประกอบการจะมาอ้างว่าไม่รู้ไม่ได้เพราะทางแคนาดาได้มีการบังคับใช้กฎหมายนี้สำเร็จไปแล้ว

วันที่ 11 เมษายน พ.ศ.2541 สื่อมวลชนได้ออกมาสรุปสถานการณ์เกี่ยวกับมาตรการให้เปิดเผยส่วนผสมของบุหรี่ปริมาณกว่าจะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541 ใช้เวลาถึง 6 ปี ซึ่งถือเป็นความสำเร็จอีกขั้นหนึ่งของผู้รณรงค์เกี่ยวกับสุขภาพ เพราะอุตสาหกรรมบุหรี่ปริมาณชาติได้พยายามทุกวิถีทางทั้งขอพบโดยตรง ทำเรื่องร้องเรียนเอง และกดดันผ่านหน่วยงานของประเทศตนให้ภาคต้นไทยอีกทางหนึ่ง แสดงให้เห็นว่าไม่ยอมเสียผลประโยชน์ทางการค้า โดยอ้างถึงกฎความลับทางการค้าระหว่างประเทศขององค์การการค้าโลกที่ไทยก็เป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งในเรื่องนี้ผู้รณรงค์ทางด้านสุขภาพอย่างนายแพทย์หทัย ชิตานนท์ กล่าวว่าบุหรี่ปริมาณก็เหมือนกับอาหารและยา ที่ต้องมีการแจ้งส่วนผสมเพื่อจดทะเบียนกับสำนักงานอาหารและยา และมีการติดฉลากบอกส่วนผสมที่บรรจุภัณฑ์ด้วยเข้าไป ตลาดของอาหารและยาใหญ่กว่าตลาดของบุหรี่ปริมาณหลายเท่า ยังไม่กลัวว่าสูตรจะรั่วไหลหรือมีการเลียนแบบ ดังนั้นจึงไม่ควรที่บริษัทบุหรี่ปริมาณจะกลัวในข้อนี้

ดังนั้นประเด็นเรื่องสิทธิของผู้บริโภคในการรับรู้สารประกอบในบุหรี่ปริมาณ เช่นเดียวกับสารประกอบในสินค้าอุปโภคบริโภคอื่นๆ จึงเกิดขึ้นในประเทศไทย เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นแล้วในประเทศแคนาดา ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ยาสูบที่จำหน่ายในประเทศแคนาดาต้องติดฉลากบอกส่วนผสมด้วย และในเมื่อที่ส่วนผสมของบุหรี่ปริมาณต่างๆ ได้ถูกเปิดเผยต่อสาธารณชนที่แคนาดาแล้ว ส่วนประกอบนั้นก็ไม่น่าจะถือว่าเป็นความลับอีกต่อไป ดังนั้นหากผู้บริโภคหรือทางการไทยต้องการให้มีการติดฉลากส่วนผสมที่ของบุหรี่ปริมาณเหมือนกับสินค้าอื่นๆ จริง ก็ไม่น่าจะถือว่าเป็นความผิดอะไร เพราะเป็นสิทธิของผู้บริโภคที่จะรับทราบว่ามีสิ่งที่เป็นอันตรายประกอบไปด้วยอะไรบ้าง

